

قمار با کاربران کافر جایز است

اختصاصی شبکه اجتهاد

برخی از بازی‌های رایانه‌ای مبتنی بر شرط‌بندی است و در برخی دیگر که این‌گونه نیست نیز امکان شرط‌بندی وجود دارد. آیت‌الله سید محمد حسینی زنجانی، استاد خارج فقه حوزه علمیه مشهد، در این گفت‌وگو شرط‌بندی و قمار در بازی‌های رایانه‌ای را بررسی کرده است. او قمار با رایانه و همچنین با کاربران کافر را خارج از اطلاعات حرمت قمار دانسته و جایز می‌پندارد.

تعریف فقهی قمار و محدوده حرمت آن چیست؟

قمار به معنی بازی همراه با برد و باخت است که با آلات قمار انجام می‌شود و بدون شک حرام است اما راجع به حرام بودن بازی بدون برد و باخت با آلات قمار، در بین فقها شک و تردید وجود دارد. بعضی از فقها معتقدند اگر بازی با آلات قمار بدون برد و باخت باشد، اشکال ندارد اما احتیاط این است که با آلات قمار حتی بدون برد و باخت هم بازی نکنند. چون در روایات نگاه‌داشتن این آلات هم مورد نهی قرار گرفته است.

برداشت من از روایات این است که چون نگهداری آلات قمار و حتی تشویق و وسوسه به انجام قمار هم حرام است، حکم به جواز بازی با آلات قمار، حتی بدون برد و باخت هم تشویق به حرام الهی است. گرچه بعضی از فقها معتقدند صرف بازی بدون برد و باخت اشکال ندارد، ولی احتیاط بر ترک آن است. به خاطر این‌که مسئله قمار از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است، احتیاط وجوبی است.

اگر قمار بین دو نفر در قالب یک بازی رایانه‌ای صورت گیرد، آیا باز هم حکم حرمت را به دنبال دارد؟

بله چون بازی به نیت برد و باخت، ولو بدون آلات قمار اشکال دارد و عنوان قمار بر آن صدق می‌کند اما اگر بدون برد و باخت باشد، مشکلی ندارد.

بازی‌هایی که قطعاً قمار است مثل شطرنج یا پاسور، در رایانه بازی می‌شود و شخص عملاً با دست مهره یا ورق را بر نمی‌دارد، بلکه با موس این عمل را انجام می‌دهد. آیا این صورت از بازی نیز حکم قمار را دارد و حرام است؟

ظاهراً اشکالی ندارد.

راجع به بیلارد نیز چنین است؟

اگر جزء آلات قمار نباشد و عرفاً به‌عنوان آلات قمار شناخته نمی‌شود، یک بازی است که برد و باخت هم در آن نیست و اشکال ندارد. اگر در بازی نیت برد و باخت وجود داشته باشد، با توجه به کلیاتی که در رابطه با قمار آمده و ملاک‌هایی که در روایات بیان شده، این بازی هم حرام است. همان‌طور که می‌دانید، “العله یعمم و یخص” و حکم شامل موارد غیر قمار نیز می‌شود.

اگر یک بازی در دنیای واقعی از آلات قمار باشد، اما قمار با آن به‌صورت رایانه‌ای مرسوم نیست. در این صورت، حکم فقهی بازی رایانه‌ای آن چیست؟

اگر برد و باخت نداشته باشد، اشکالی ندارد.

اگر طرف مقابل قمار، شخصی حقیقی نباشد، بلکه خود رایانه باشد، آیا باز هم عنوان قمار بر آن صادق بوده و عملی حرام است؟

رایانه شخصیت حقیقی ندارد اما اگر شخصیت حقوقی داشته باشد، طرف معامله خواهد بود و عنوان قمار بر آن صدق می‌کند.

در بازی‌های رایانه‌ای اگر برای اتمام هر مرحله، جایزه‌ای تعیین شود، آیا حکم قمار را داشته و حرام است؟

اگر عنوان جایزه باشد، تابع احکام و عناوین مخصوص به خود است و عنوان قمار بر آن صدق نمی‌کند. امروزه استفاده از عنوان جایزه برای بازی متداول است و در بازی فوتبال یا والیبال، پولی را به‌طرف برنده می‌دهند. اگر این پول به‌عنوان برد داده شود، مجاز نبوده و عنوان قمار بر آن اطلاق می‌شود، ولی اگر فقط جایزه‌ای به برنده بازی باشد، بدون اشکال است. صاحب جواهر راه‌حل خوبی ارائه داده است؛ وی معتقد است دو طرف بازی می‌توانند به همدیگر وعده دهند که هر کدام پیروز شدند، مقداری پول به‌طرف مقابل بدهند. اگر به‌عنوان شرط نباشد و فقط وعده داده شود، مجاز است؛ چون در روایات آمده که انسان باید نذر و

وعده خود را انجام دهد. البته باید مطمئن شد که عنوان برد و باخت نبوده و با عنوان وعده یا تواعد انجام می‌شود.

در بازی‌های آنلاین که طرف مقابل مسلمان نیست، آیا قمار با وی جایز است؟ اگر شک در اسلام وی داشته باشیم، حکم چیست؟

بازی همراه با برد و باخت با کافر و مخصوصاً با کافر حربی، اشکال ندارد. درباره کافر اهل کتاب هم همین حکم وجود دارد.

چطور ممکن است برد و باخت با کافر حربی اشکالی نداشته باشد، ولی با مسلمان اشکال داشته باشد؛ مخصوصاً که ممکن است در این بازی مسلمان ضرر کند و باخت بدهد؟

بله با مسلمان مشکل دارد، ولی با کافران مجاز است؛ چون اگر مسلمان به کافر باخت، موظف نیست پول را بدهد. عرفاً نیز اشکالی ندارد، چون کافر محترم نیست، مخصوصاً کافر حربی که مطلقاً احترام ندارد.

در بازی‌های رایانه‌ای که بازی محل خاصی ندارد و ممکن است هر یک از کاربران از شهر یا کشور متفاوتی باشند، ملاک در صدق قمار، عرف محل زندگی کدام طرف است؟

اگر قمار شد، دیگر مکان فرقی نمی‌کند. اگر کسی مثلاً مقلد مرحوم امام باشد که شطرنج را جایز می‌داند و دیگری مقلد مجتهدی باشد که شطرنج را حرام می‌داند، بر مقلدی که مجتهدش حرام می‌داند، جایز نیست بازی کند. بنا بر فرمایش مرحوم امام درباره شطرنج موضوع عوض شده و از حالت قمار درآمد و بازی فکری شده است. در سایر نقاط دنیا هم هدف از بازی شطرنج، دیگر قمار نیست. اگر نیت برد و باخت داشته باشند، قمار و حرام است و برای هر دو نفر حرام بوده و منطقه و عرف تفاوتی در قضیه ایجاد نمی‌کند.